

Műhelybeszélgetés a nevelőképzésről

— 1992. október 18-án Budapesten —

„Drámatechnikák a nevelőképzésben” — címmel helyzetelemző tanácskozást szervezett két felsőoktatási intézmény 1992. október 18-án a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. A jelzett intézmény mellett a kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola — mint a Csokonai Program pályázati rendszer alaphálóját működtető intézmény — vállalta a meghívó szerepét.

A találkozó megszervezését az év nyarán (1992. június 20-21.) Kaposváron megtartott Csokonai Program III. Munkaértekezletének résztvevői is sürgették, de megerősítették azok a jelzések is, amelyek a pedagógusképzés- és továbbképzések területéről érkeztek.

A Csokonai Program pályázati rendszer a pedagógusmunka gyakorlati, mesterségbeli elemeinek minél teljesebb kimunkálását, a tanári hatékonyság fejlesztésének segítségét vállalta fel. Az eltelt idő, a program keretében azóta megvalósuló találkozók, szakmai tanácskozások egy szervezési-működési rendet is fölrajzoltak, s képet adtak a létrejött szakmai eredményekről, szakirodalomfordításokról, a képzési tapasztalatok dokumentációiról. A pályázat — nem utolsó sorban — anyagi támogatásával, életképes cselekvési alternatívák, nevelési elképzelések valósulhattak meg. A szakmai tanácskozások — a személyes ismerkedés lehetőségén túl — cslekevési bátorságot, szabadságot, a „tudunk egymásról” segítő érzését adta. Bár a pályázatra beadott anyagok „versenyeztek” egymással, a gondolkodás, az elért eredmények közös számbavétele, a face to face kapcsolatok az egymás elfogadását jelölték ki alapértékként. Ennek szellemében került sor a fent jelzett műhelybeszélgetésre is. A résztvevőket az óvó-tanító-tanárképzésben, a posztgraduális képzésben, dráma-táborokban, műhelyekben oktató pedagógusok alkották, — csatlakozva a Színház és Filmművészeti Főiskola másodéves drámaszakos hallgatói és általános iskolai pedagógusok is.

A vitaindító előadásokat (Debreczeni Tibor, Gabnai Katalin, Tolnai Mária tartották) a résztvevők tapasztalat-összegzése, a megoldatlan, vagy megoldhatatlannak látszó problémák felsorolása követte. Sokan érintették a Magyar Drámapedagógiai Társaság 1991-ben beadott szakképesítési kérelmét, amely drámajáték-kör vezetői, drámatanári speciális tudással rendelkező szakemberek képzési rendjét, tananyagrendszerét, vizsgázási formáit foglalta össze — képzési helyszíneként megjelölve a pedagógusképző intézményeket. A szakképesítési kérelem megoldást kereső módon reagált a pedagógusképzésben érzékelhető azon igényre, amely egyrészt azt fogalmazta meg, hogy a nevelés nem tud hatékonyan segíteni a felnövekvő nemzedékek szocializációjában. A dráma-nevelés, drámatechnikák, a drámapedagógia mind a személyiség egészének fejlesztésében, mind a különböző nevelési helyzetek iránti fogékonyság elmélyítésében — várakozásra feljogosító kurzusként vehető számba. Ezt a felelős gondolkodást az azóta eltelt időben (várva és bízva az igenlő válaszból) erősítették azok a jelzések is, hogy a problémák gyűjtőfókuszában — amelyek emberi krízishelyzetek nagyságrendű növekedését regisztrálták — a pedagógus áll, a gyermekkel való intézményes, jobb esetben emberi kapcsolata révén. Az egyre szélesedő preventív hálózat szakembereivel a pedagó-

gusképző intézményekben szakmai felkészültséggel, gyakorlati, esetkezelési technikák működőképes tudásával megerősített megelőző-segítő-fejlesztő szakember tudna eredményesen együttműködni. A megfelelő működéshez elengedhetetlen feltétel a pedagógiai, pszichológiai, szociológiai-szociálpszichológiai elméleti felkészültségre, módszertani biztonságra, a dráma-technikák, drámapedagógia tudatos alkalmazására felkészített szakemberek képzése. A vélemény-nyilvánítók közül sokan vetették fel a drámapedagógia félig legális — félig illegális helyzetéből adódó képzési nehézségeket, a gyakorlító tanárok egyre nagyobb számban jelenlévő igényét, a Közoktatásfejlesztési Alap — eddig anyagi fedezetet nyújtó rendszerének nemlétét, a különböző időtartamú és minőségű tanfolyamokon megszereshető tudások szűkösségét, az önmagában is rengeteg elemet tartalmazó ún. „angol ág” pontos megismerésének igényét, illetve annak elkerülését, hogy bármit is kikiáltunk, misztifikáljunk „a módszer”-re.

A felvetett problémákat, a helyzet tisztázás igényét nem a drámanevelés gazdag és változatos eredményeinek, sokszínű állapotai jelentőségének „minősítése” indította, — hanem az, hogy a praktikum, a mesterség, s annak elméleti alapjai pontos megfeleléssel és tudatossággal működjenek. Én itt személy szerint arra gondolok, hogy a drámapedagógia — mint praxis, praktikum, mesterség — azt jelenti, hogy tudom: miként kell alkalmaznom egy adott életkorban, hogyan kell az ismeretanyagot átadnom, ismerem az ehhez szükséges speciális technikákat, módszereket. De mindezt vissza kell tudnom vezetni biológiai, pszichológiai, szociológiai ismeretekre, be kell illesztenem egy elmélet keretébe.

Miben összegezhetőek a tanácskozáson felmerült problémák megoldásai? Egyrészt, hogy a pedagógusképző intézményekben, illetve a gyakorlító tanárok képzésében résztvevők közös szakmai műhelymunkát kell hogy folytassanak — különböző helyszínekkel, amelyek közül Békéscsaba, Nagykovács, Kaposvár fogalmazódott meg. Pályázatokkal, a Magyar Drámapedagógiai Társaság anyagi lehetőségeinek felhasználásával a lefordított szakmai anyagok kiadását kell megszervezni, — ez a Budapesti Drámapedagógiai Központ (Marczibányi tér) és a Társaság teszi meg. A felsőoktatásban tanító pedagógusok munkájuk elméleti összegzését vállalták, mindezt fölvonultatva az 1993. februárjában megszervezendő HOL-MI pedagógiai módszervásáron Kaposváron.

Természetesen sokmindenről szó volt még: elbizonytalanodásról, a „ki taníthat drámapedagógiát?” kérdés újbóli előkerüléséről, más szakmai területekkel való együttműködés hasznosságáról, önmagukat a bölcsék köve hordozójává kikiáltókról, az egymással szemben is megnyilvánuló türemlenségünkről. Tehát sok jelenlévő és feszítő kérdésszerű. A tisztázásra várókról.

S hogy ki milyen meglepéssel távozott a helyszínről? A választ az is befolyásolja, hogy a szellemi-eszmei közösséget vallóknak sikerült-e újbóli munkákra szövetkezni. Ezt pedig a jövőben megvalósult dolgok fogják fémjelezni.

Tolnai Mária

Drámatábor Nagyatádon

Helyszín:

1. Nagyatádi Művelődési Központ
2. 524-es Kereskedelmi Szakközépiskola kollégiuma.

Időpont: 1992. július 5-11-ig.

Szereplők: 10 megye 52 pedagógusa.

Rendező:

Pauska Mária — nagyatádi drámapedagógus

Tanárok:

Tolnai Mária — Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola adjunktusa

Keserű Imre — Szentesi Horváth Mihály Drámatagozatos Gimnázium tanára

Móka János — csurgói gyógypedagógus.

A rendezvény támogatói:

Somogy megyei és nagyatádi művelődési központ

Somogy megyei Pedagógiai Intézet

Magyar Drámapedagógiai Társaság.

Július 5-én fáradtan, de izgatottan érkezünk meg Nagyatádra, a Kollégiumba. Va jon milyen lesz? Érdemes volt ennyit utazni? Senkit nem ismerek, mihez kezdek itt? Mi is az a drámapedagógia? Mit várok tőle. Ilyen és ehhez hasonló gondolatok kavargtak a fejekben.

Aztán eljött az este és a gátlásaink szinte észrevétlenül elillantak.

Móka János gyertyákat gyújtott, amik köré elhelyezkedtünk, s már kezdődhetett a bevezető-köszöntés után az ismerkedés. Mindenki annyi időt kapott sa ját bemutatására, amíg a kezében égő hosszú gyufaszál el nem aludt.

Ennek az estének a hangulata, derűje elindított bennünk valamit, s már akkor éreztük: jó helyre kerültünk.

Végső elhatározás:

Keserű Imre mellett döntöttem, bár soha nem voltam színjátszóköri tag, de imádok játszani, s Ratkó József szavai mint-ha nekem szóltak volan:

„Mindenhez van jogom, hát játszom.

Főnről gyermeknek, lentől embernek látszom.”

Így végül úgy éreztem kipróbálhatom önmagamat is, s a kíváncsiságtól hajtva a színjátszó csoportot választottam 13 társammal együtt.

A bizalomjátékok, a párosgyakorlatok egyaránt lehetőséget nyújtottak egymás iránti kapcsolatunk elmélyítésében.

Nehéz lenne mind felsorolni amiket játszottunk, de néhányat ízelítőül megpróbálok felidézni:

a/ Egyik kedvenc játékunk volt a Hófehérke és a hét törpe. A törpéken keresztül különböző emberi típusok megjelenítése, majd különböző élethelyzetek kialakítása más-más Hófehérkével, és ugyancsak eltérő típusú törpékkel.

b/ Artikulációs gyakorlatokat is végeztünk.

c/ Ritmusjátékok: nagy figyelmet igényeltek, de nagyon jól éreztük magunkat, ha ilyeneket játszottunk.

d/ Szoborjátékok számtalan fajtájával ismerkedtünk meg.

e/ Legkedveltebbek voltak a szituációs játékok. Leginkább azokat a darabokat kedveltük, ahol a szereplők személyre vonatkozó utasításokat egymástól függetlenül kaptuk a játékvezetőtől, s az egymás közti kapcsolatok, szituációk megjelenítése igazi színészi feladatot, komoly improvizációt jelentett.

Igazán sikeres darabokat hoztunk így létre, csak azt fájlaltuk, hogy nem volt egy video kameránk, amellyel megörökíthetünk volna, mivel a játékokat esténként megbeszélések követték, s a felvételekből sokat tanulhatunk volna.

f/ Az ún. fikciós játékok közül került ki a másik legsikeresebb, legélménydúsabb történetünk.

Két csoportban dolgoztunk, majd a két csoport által kitalált történeteket összevontuk, s egy újabb lehetőség kihasználásával jött létre a darab „csúcsa”.

Ami mindannyiunknak a legfelemelőbb érzést jelentette, az az általunk Sámán-táncnak elnevezett játék volt.

Ezért külön köszönet Keserű Imrének!

A csoportfoglalkozások mellett egyszerű előadások színesítették a programjainkat.

Debreczeni Tibor egy előadói esttel mega jándékozott még bennünket, melynek címe:

„MOSTA HARANG ÉGEN LÓG”...

Felejthetetlen volt a játéka.

V. Molnár József figyelemreméltó, érdekes előadást tartott a népi ünnepekről és a gyermekábrázolás összefüggéseiről.

Gabnai Katalin a drámajátékok pedagógiai értékéről.

A programjaink között szerepelt a híres nagyatádi művésztelep megtekintése is, ahol közös szalonnasütésen, beszélgetésen, játékban vettünk részt.

A napi foglalkozásaink késő estébe nyúló beszélgetésekkel záródtak, de még a szobákban is folytattuk az eszmecserét. Az egész tábor életének jellemzője a vidámság, a humor, jókedv volt.

Egyszer minden véget ér, semmi sem tart örökké, így a mi varázslatos tábori életünknek is a végére értünk.

A csoport nevében én is ezt kívánom, de nem csak Neki, hanem mindenkinek, aki lehetővé tette számunkra ezt a felejthetetlen, csodálatos hetet.

Így köszöntünk el egymástól: „Jövőre Veled, ugyanitt”!

Jakusovszkiné Molik Edit